

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

ALKUVOIMA-hankkeen kuntatilaisuus

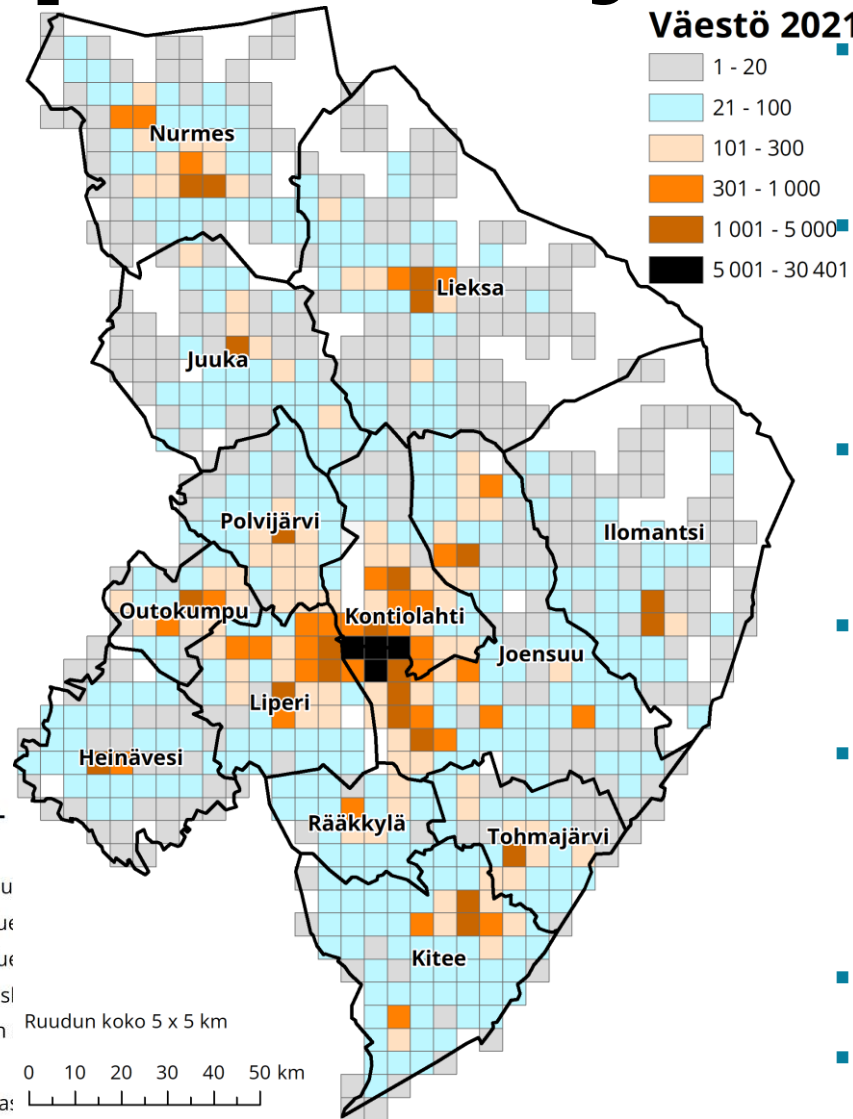
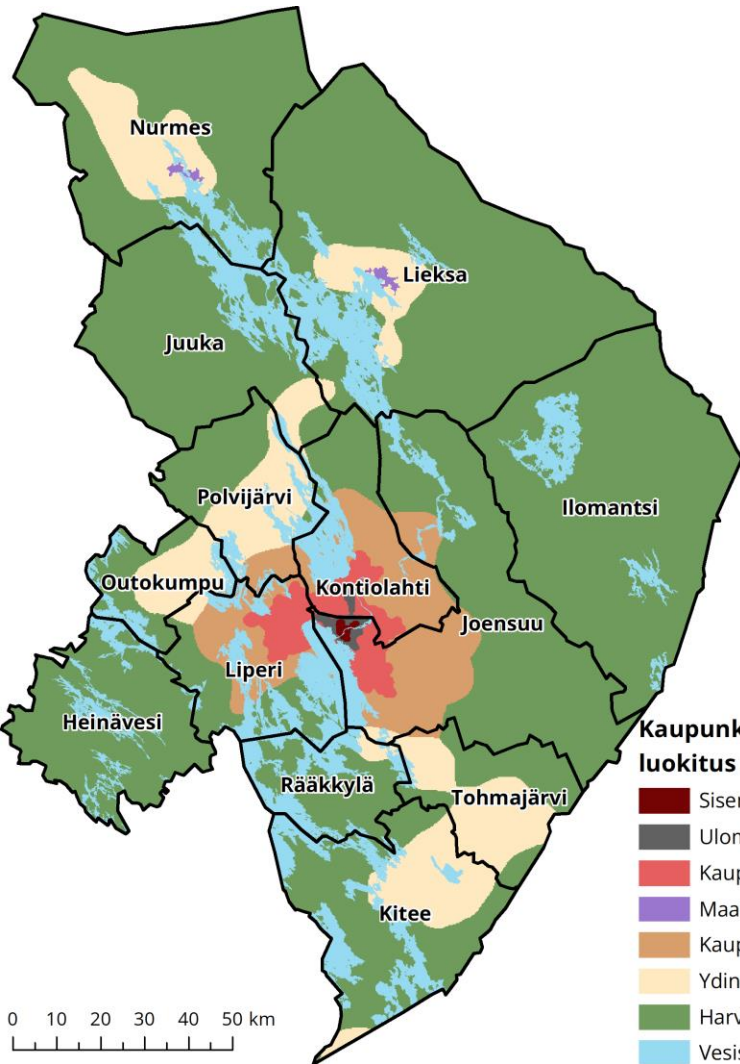
Liperi 19.6. 2023

**Alue- ja kuntatutkimuskeskus SPATiA
Karelia ammattikorkeakoulu**

Toimintaympäristö Pohjois-Karjalassa

Suomen ympäristökeskuksen kaupunki-maaseutuluokituksessa Joensuu on Pohjois-Karjalan ainoa kaupunki.

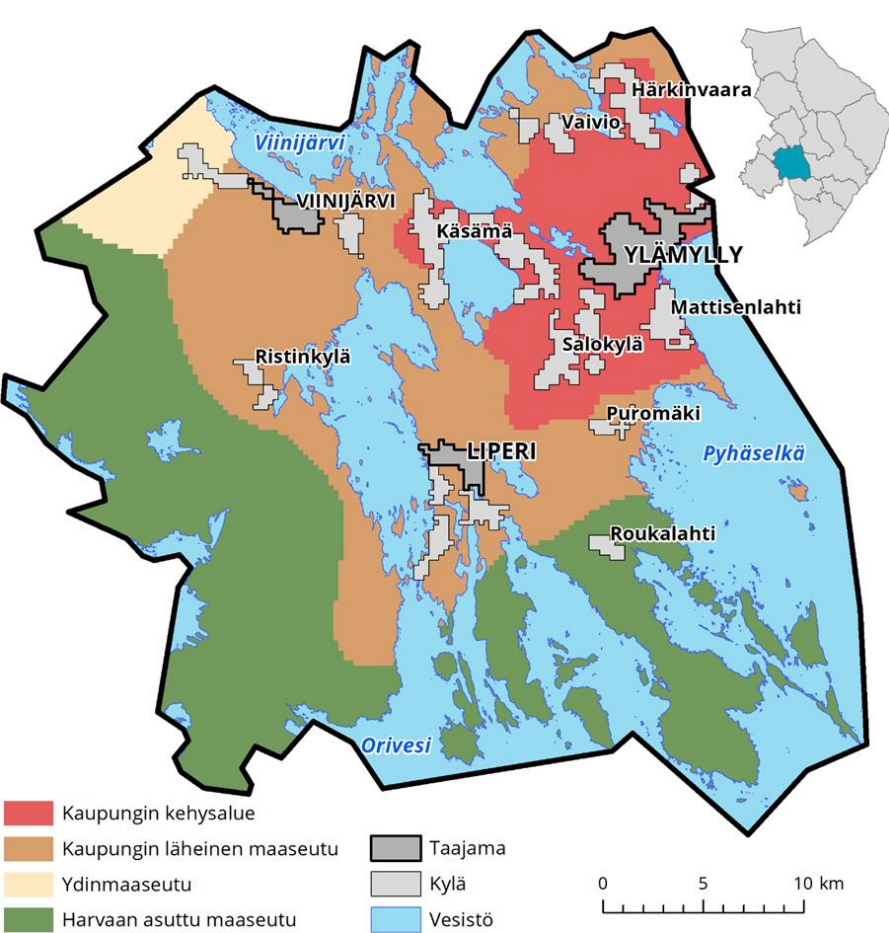
Kaupunkialuetta ympäröivät kehysalue ja kaupungin läheinen maaseutu, jotka ovat kiinteässä yhteydessä keskuskaupunkiin.

- Ydinmaaseudulla asutus on tiheämpää ja elinkeinorakenne monipuolisempi kuin harvaan asutulla maaseudulla.
- Maaseudun paikalliskeskukset ovat työssäkäynnin ja palvelujen keskuksia.
- Maakunnan väestö on keskittynyt Joensuuhun ja sen lähiympäristöön ml. kaupungin läheinen maaseutu (98 400 hlö, 61 % väestöstä vuonna 2021).
- Maaseutualueilla asui 63 000 hlö, 39 %.
- Väestö on keskittynyt taajamiin ja niiden ympäristöön. Maakunnan taajama-aste 73 %.

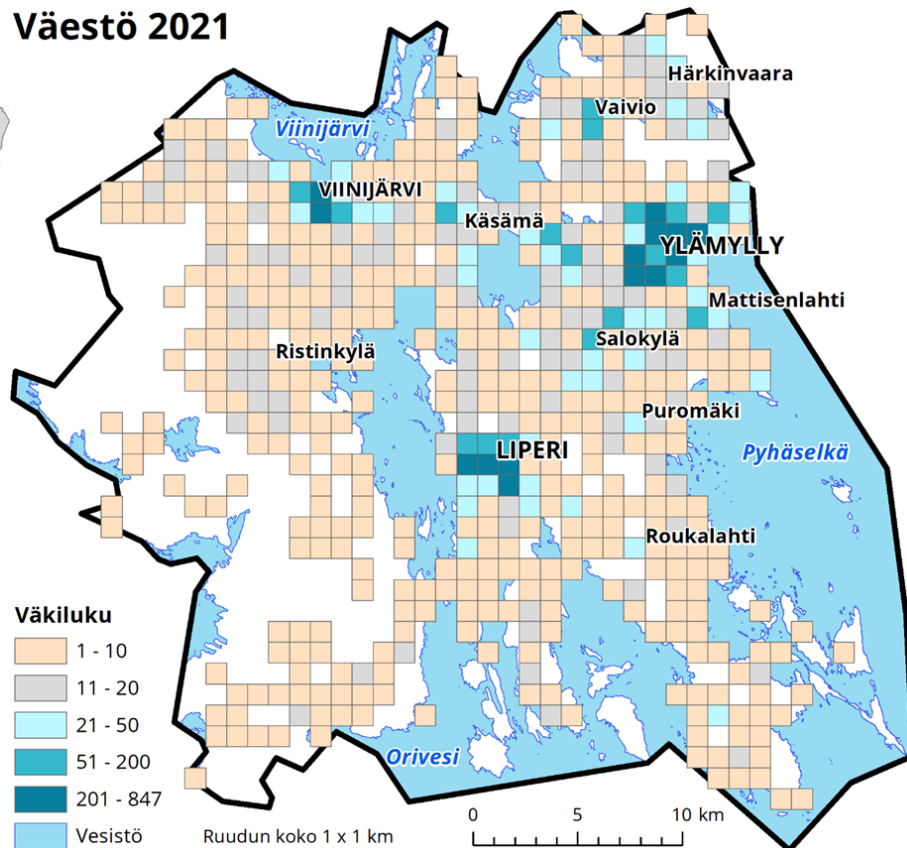
Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR

Toimintaympäristö Liperissä

Väestö 2021

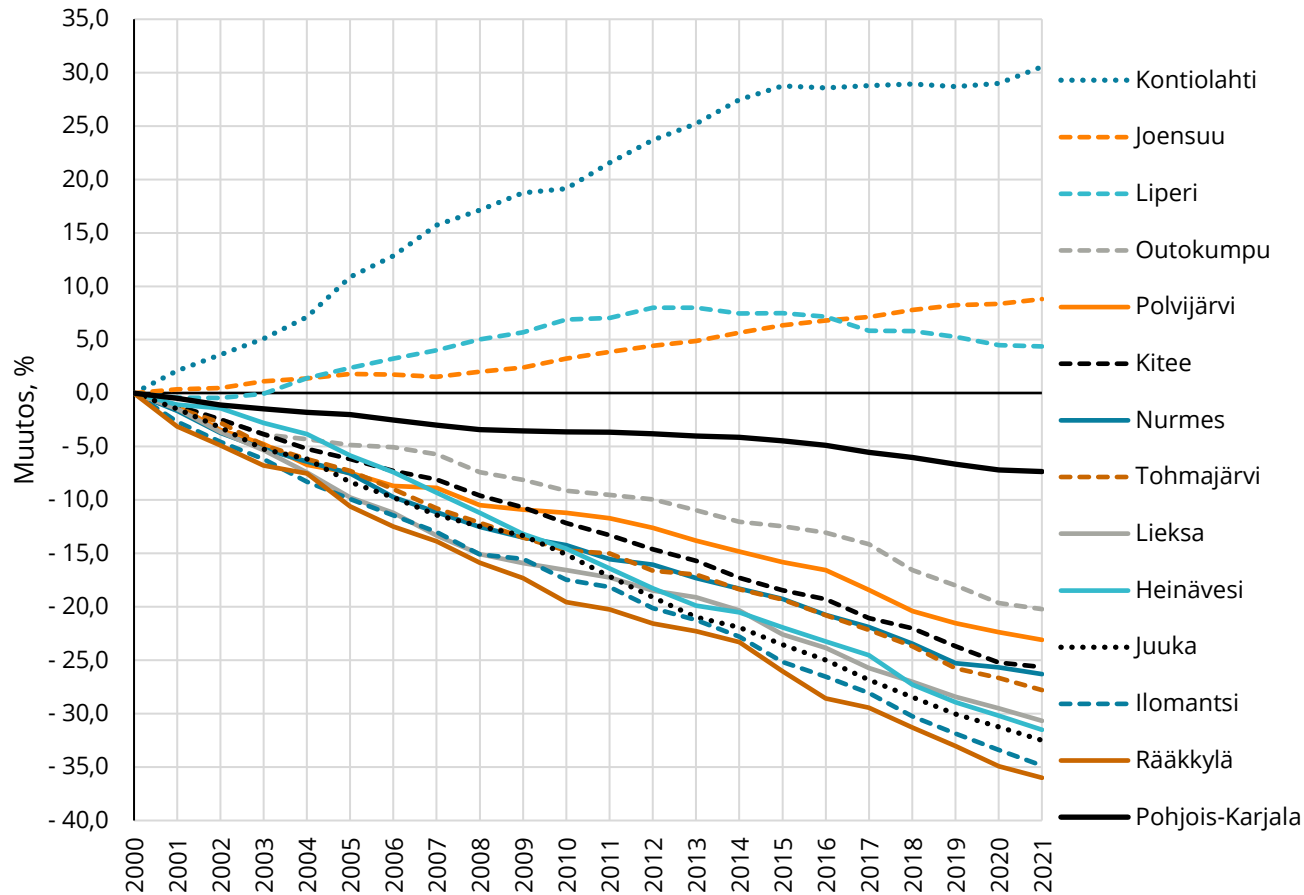

Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR

- Ylämyllyn ympäristö Joensuun kehysaluetta
- Liperin kk., Viinijärvi kaupungin läheistä maaseutua
- Etelä- ja länsiosat harvaan asuttua maaseutua.
- 12 000 asukasta (v.2021)
- Taajama-aste: 57 %
 - Ylämylly 3300 as.
 - Kirkonkylä 1750 as.
 - Viinijärvi 1000 as.
- Runsaasti haja-asutusta taajamien välissä ja ympärillä
- Lännessä asumatonta

Pohjois-Karjalan kuntien suhteellinen väestönmuutos vuosina 2000–2021

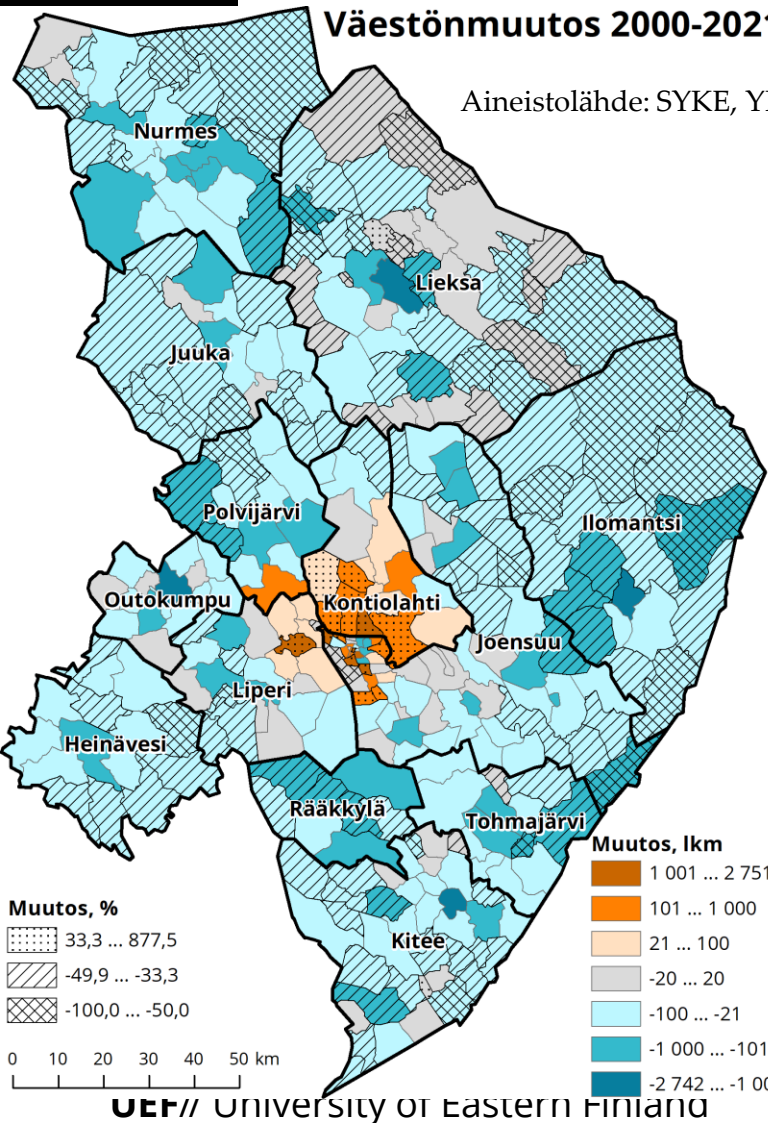

Lähde: Tilastokeskus, Väestörakenne

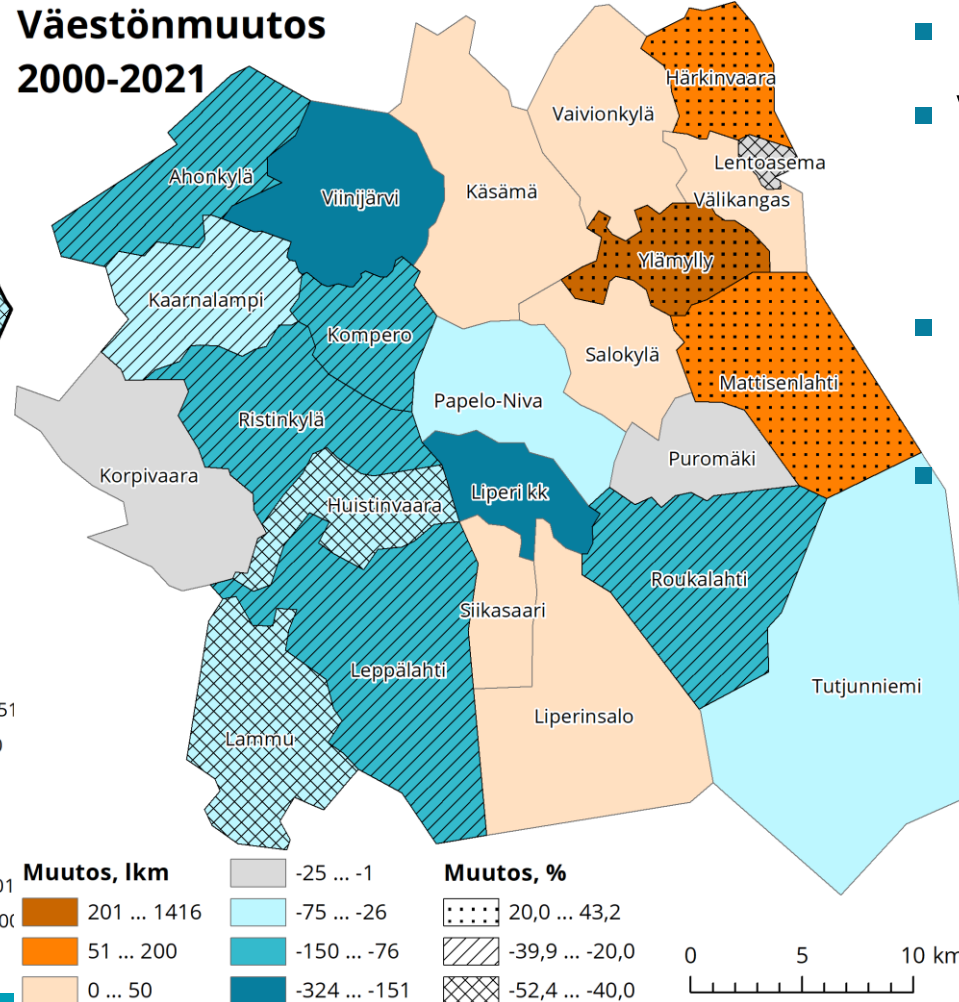
- Väestömäärä kasvoi Joensuun kaupunkiseudulla, ml. Liperi. Eniten väestö kasvoi Kontiolahdella.
- Väestö väheni eniten harvaan asutun maaseudun kunnissa (5 kuntaa).
- Liperin väestö kasvoi 2012 asti, kääntynyt laskuun

Pohjois-Karjalan ja Liperin väestömäärän muutokset tilastoalueittain vuosina 2000–2021

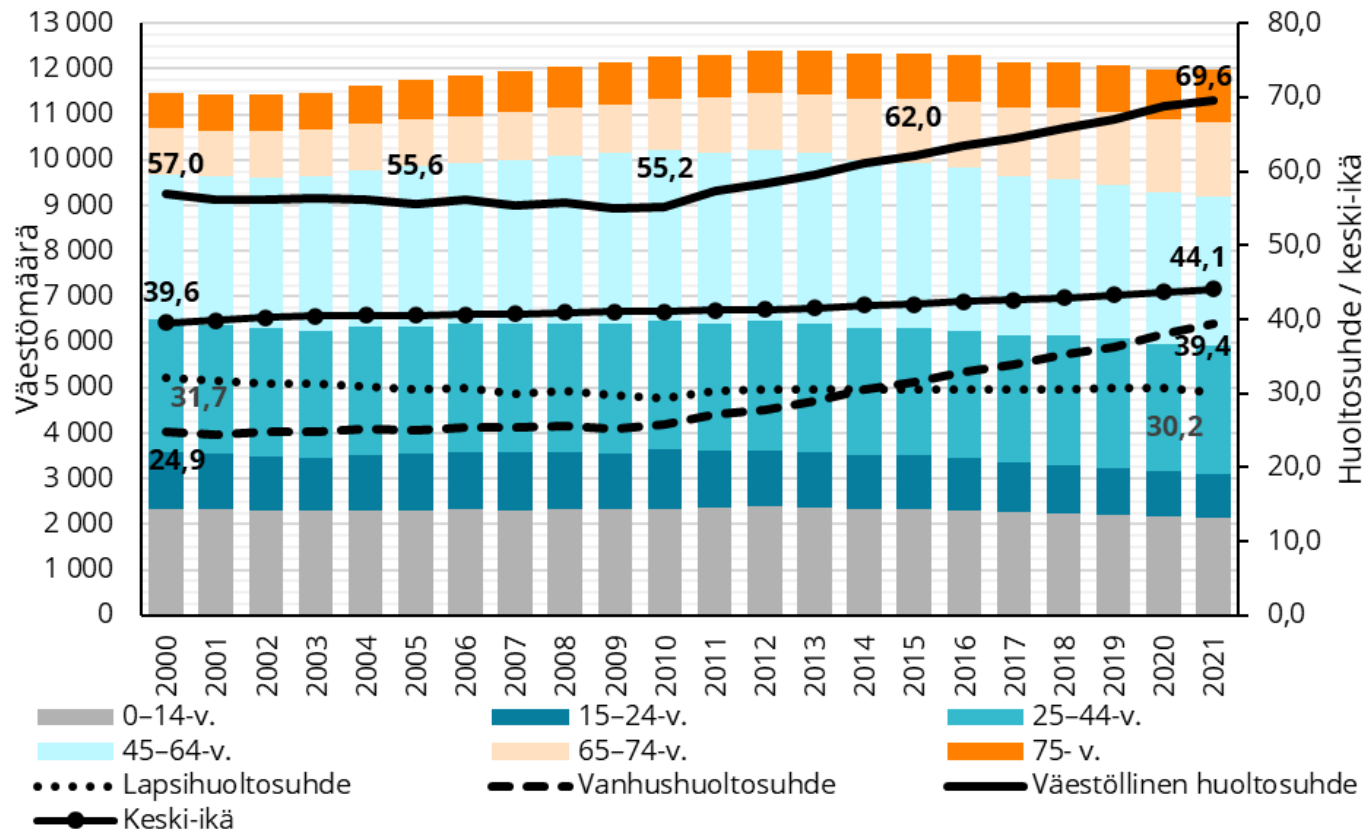
Väestönmuutos 2000-2021

- Väestömäärä kasvoi Joensuun kehysalueella.
- Maaseudulla väki väheni.
- Väestö väheni lukumääräisesti eniten maaseudun taajamissa.
- Suhteellisesti väestö väheni eniten kuntien reuna-alueilla.
- Liperin väestö kasvoi 500 hlö, +4 %
 - Ylämylly +1400 hlö. (+43 %)
 - Härkinvaara +70 hlö (+28 %)
 - Mattisenlahti +70 hlö (+23 %)
 - Liperi kk. -300 hlö. (-17 %)
 - Viinijärvi -250 hlö. (-20 %)

Väestö ikäryhmittäin, väestön keski-ikä ja huoltosuhteet

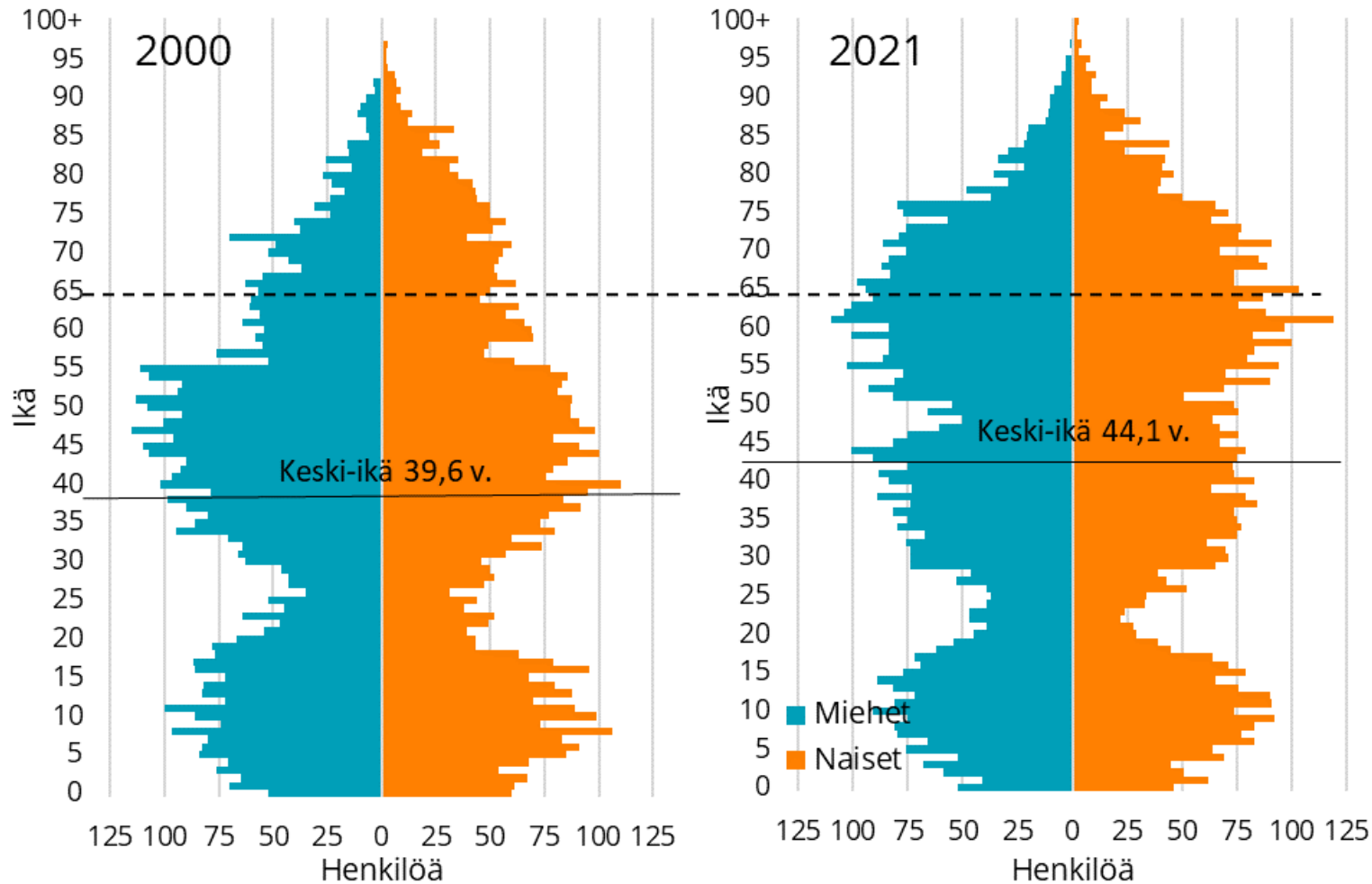
Lähde: Tilastokeskus, Väestörakenne

Muutokset 2000–2021

- Väestömäärä kasvoi 4,4 %:lla.
- Keski-ikä nousi 39,6:sta 44,1:een.
- 65 vuotta täyttäneiden osuus kasvoi 16 %:sta 23 %:iin.
- Väestöllinen huoltosuhte heikkeni 57,0:sta 69,6:een.
- Taloudellinen huoltosuhte oli 151,0 vuonna 2020 (P-K 175,4, Suomi 142,2).

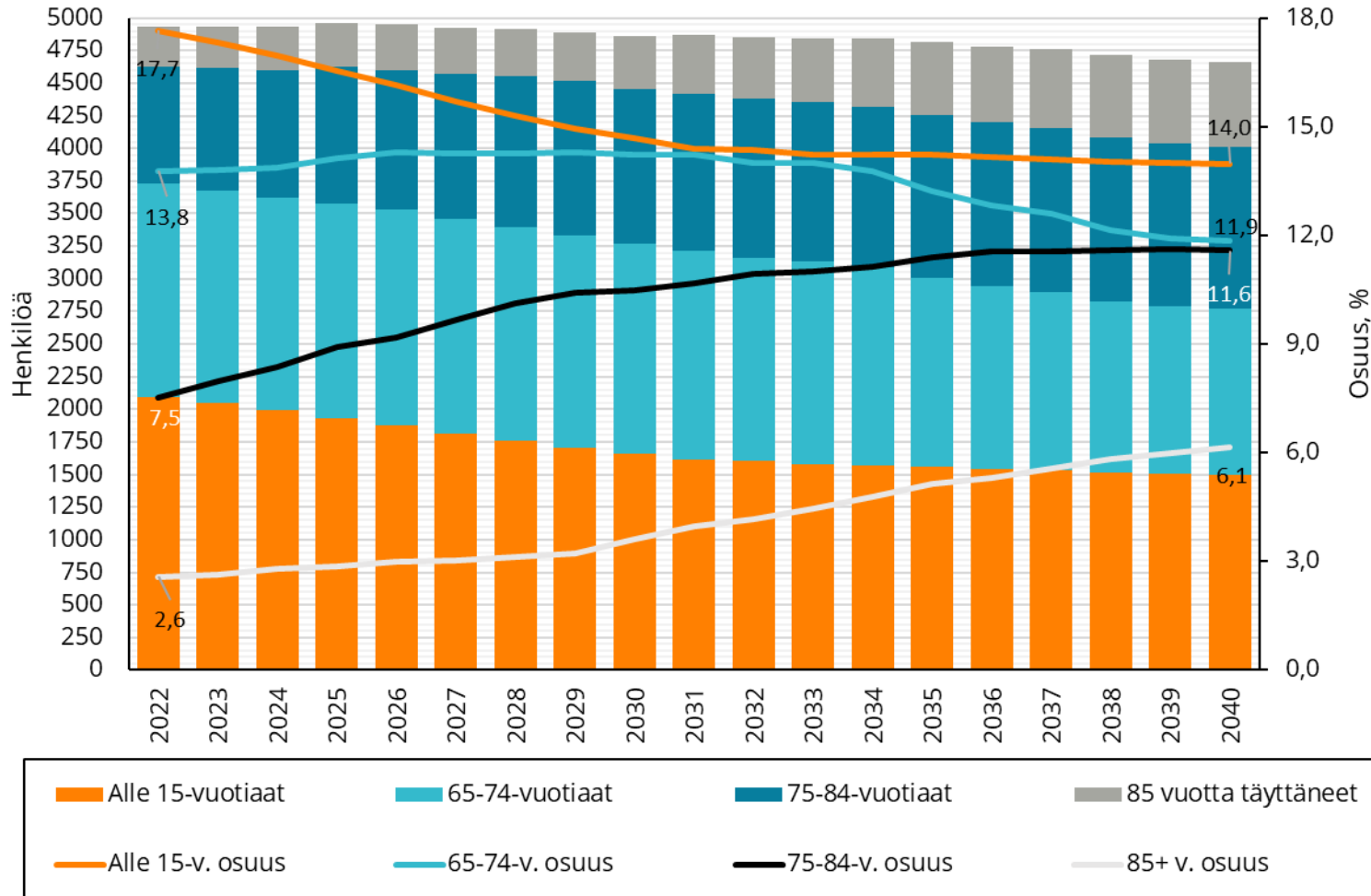
Väestömuutokset – väestön ikärakenne 2000 ja 2021

- Liperin ikärakenne muuttui hieman vuodesta 2000 vuoteen 2021.
- Alle 5-vuotiaiden ikäluokat olivat kaikkein pienimmät vuonna 2021.
- Alle 15-vuotiaiden ja työikäisten (15–64-vuotiaiden) osuudet väestöstä pienenivät ja 65 täyttäneiden osuus väestöstä kasvoi.

Palvelutarve muuttuu ikärakenteen muuttuessa

Väestöennuste vuoteen 2040 saakka

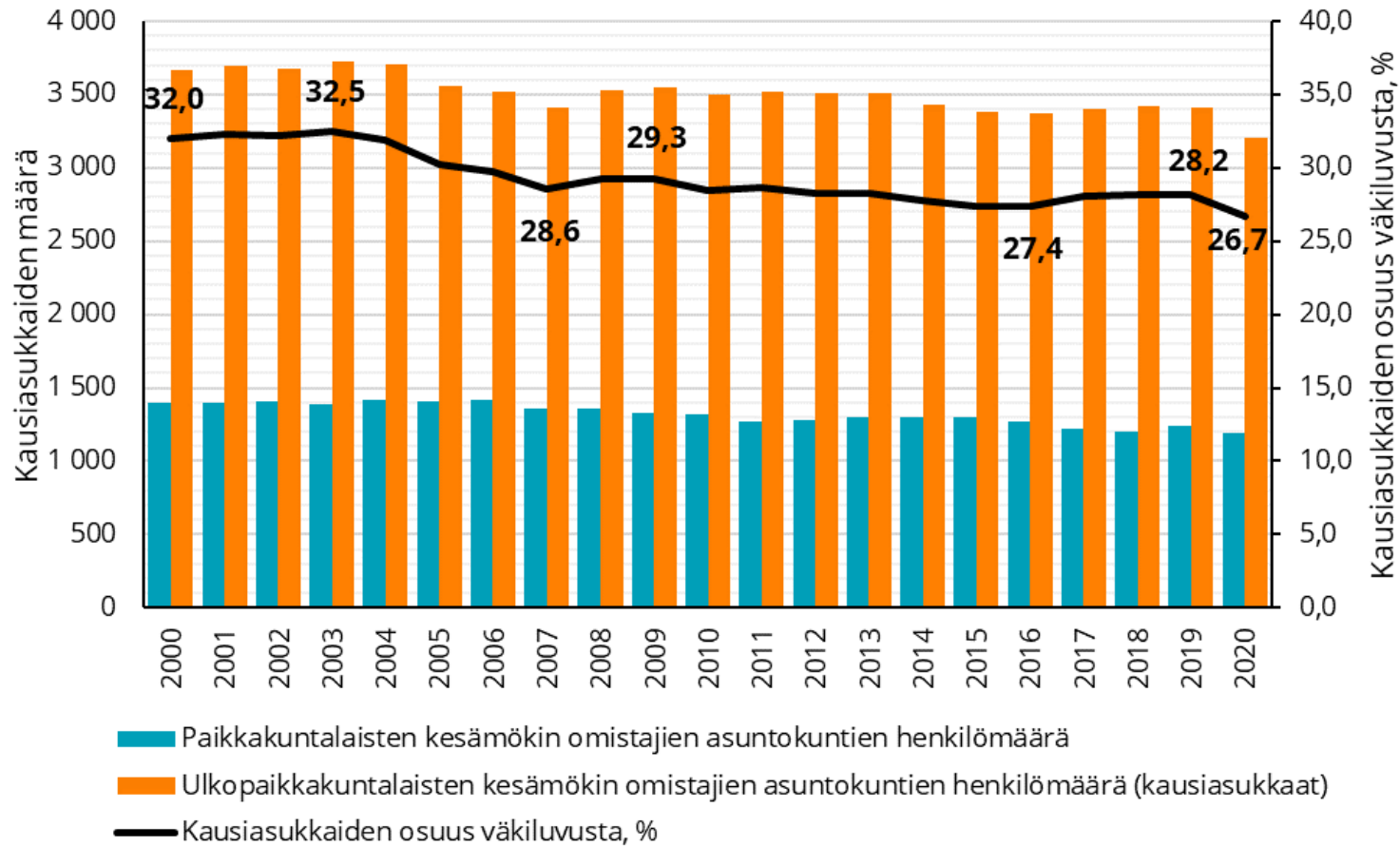
- Lasten määrän ennustetaan vähenevän 2020-luvulla ja vakiintuvan 2030-luvulla alle 90 syntyvään lapseen vuodessa.
- Ikääntyneiden osuus väestöstä jatkaa kasvuaan 2030-luvun alkupuolella, jolloin lähes 30 % on 65 vuotta täyttäneitä. Ikääntyneistä 75–84-vuotiaiden ja 85 vuotta täyttäneiden osuudet kasvavat.
- Nuorten määrän väheneminen ja ikääntyneiden eliniän pidentyminen vaikuttavat palvelutarpeisiin.
- Palvelut ovat keskittyneet kirkonkylälle, Ylämyllylle ja Viinijärvelle. Yli puolelle kuntalaisista Ylämylly on lähin palvelukeskus.

Lähde: Tilastokeskus, Väestöennuste

Kausiasukkaat

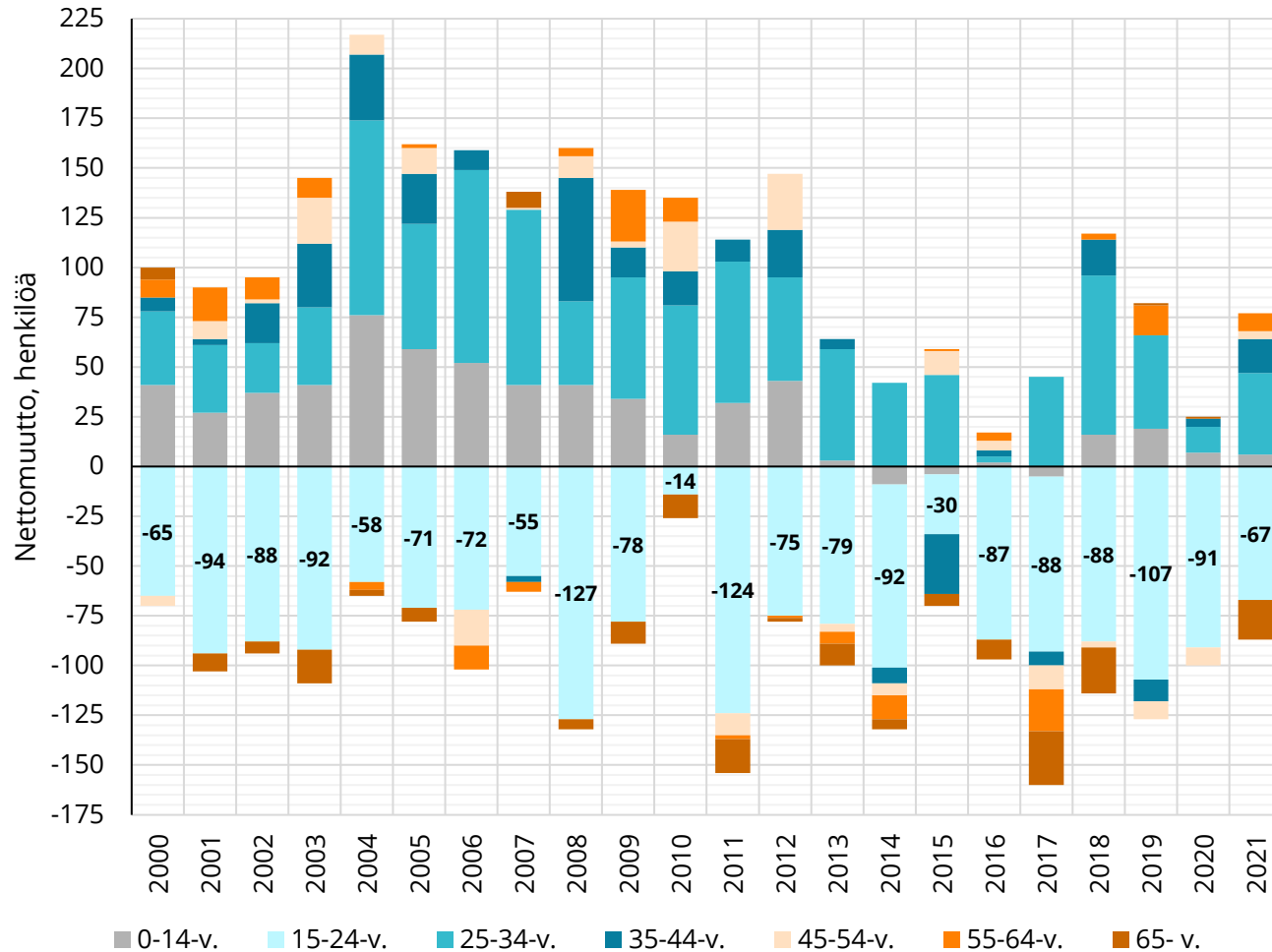
Muutokset vuosina 2000–2019

- Ulkopaikkakuntalaisia kausiasukkaita oli vuonna 2019 noin 3400 henkilöä
- Kausiasukkaiden määrä väheni 261 henkilöllä (-7 %)
- Ulkopaikkakuntalaisten omistamien kesämökkien määrä väheni 12 %:lla
- Liperin vakituiseen väestömäärään suhteutettuna kausiasukkaiden osuus väheni 32 %:sta 28 %:iin
- Kesämökkien määrä väheni vuonna 2020 tilastointitavan muutoksen takia.

Kuntien välinen nettomuutto ikäryhmittäin vuosina 2000–2021

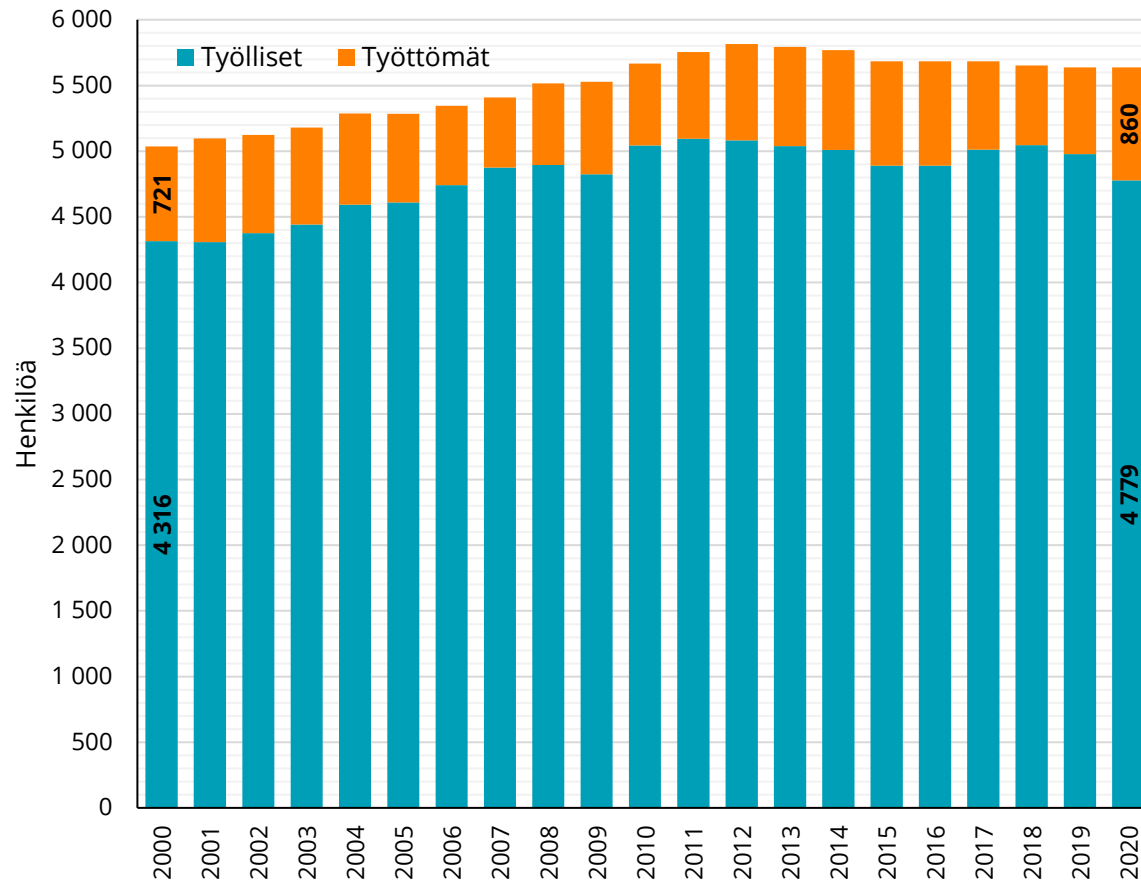
Lähde: Tilastokeskus, Muuttoliike

Muutokset 2000-2021

- Liperiin muutti muualta Suomesta noin 15 700 ja muualle Suomeen muutti 15 500
- Liperi sai muuttovoittoa kaikissa muissa ikäryhmissä paitsi 15–24-vuotiaissa ja 65 vuotta täyttäneissä.
- Muuttotappio 15–24-vuotiaissa oli 1 742 henkilöä.
- Kuntaan muutti 3 762 työllistä, 1 070 työtöntä, 868 koululaista tai opiskelijaa sekä 539 eläkeläistä.
- Tulomuuttajista 74 % muutti Pohjois-Karjalasta, pääosin Joensuusta (54 %) ja Kontiolahdelta (6 %). Pohjois-Savosta ja pääkaupunkiseudulta oli kummastakin 5 % tulomuuttajista.
- Lähtömuutto Liperistä suuntautui samoille alueille, mistä Liperiin muutettiin.

Työvoima (työlliset ja työttömät) 2000–2020

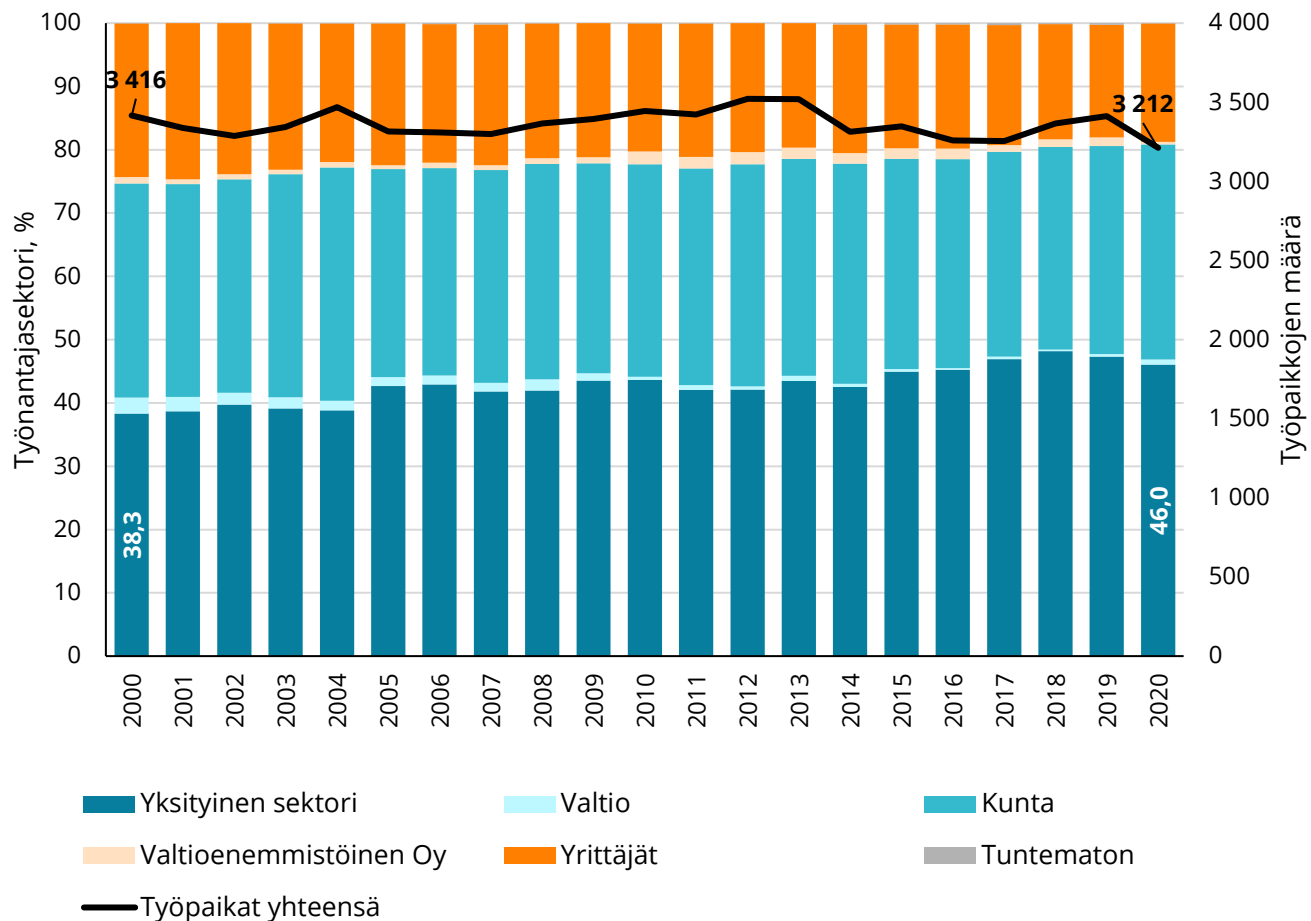

Lähde: Tilastokeskus, Työssäkäynti

- Työvoiman määrä kasvoi vuodesta 2000 noin 600 (12 %) henkilöllä.
- Työllisten määrä nousi 11 %:lla ja työttömien määrä 19 %:lla.
- Työllisistä 87 prosenttia oli palkansaajia, 4 % oli maa- ja metsätalousyrittäjiä ja 9 % muiden alojen yrittäjiä.

Työpaikkojen määrä ja työnantajasektorien osuudet (%) työpaikoista 2000–2021

Lähde: Tilastokeskus, Työssäkäynti

UEF// University of Eastern Finland

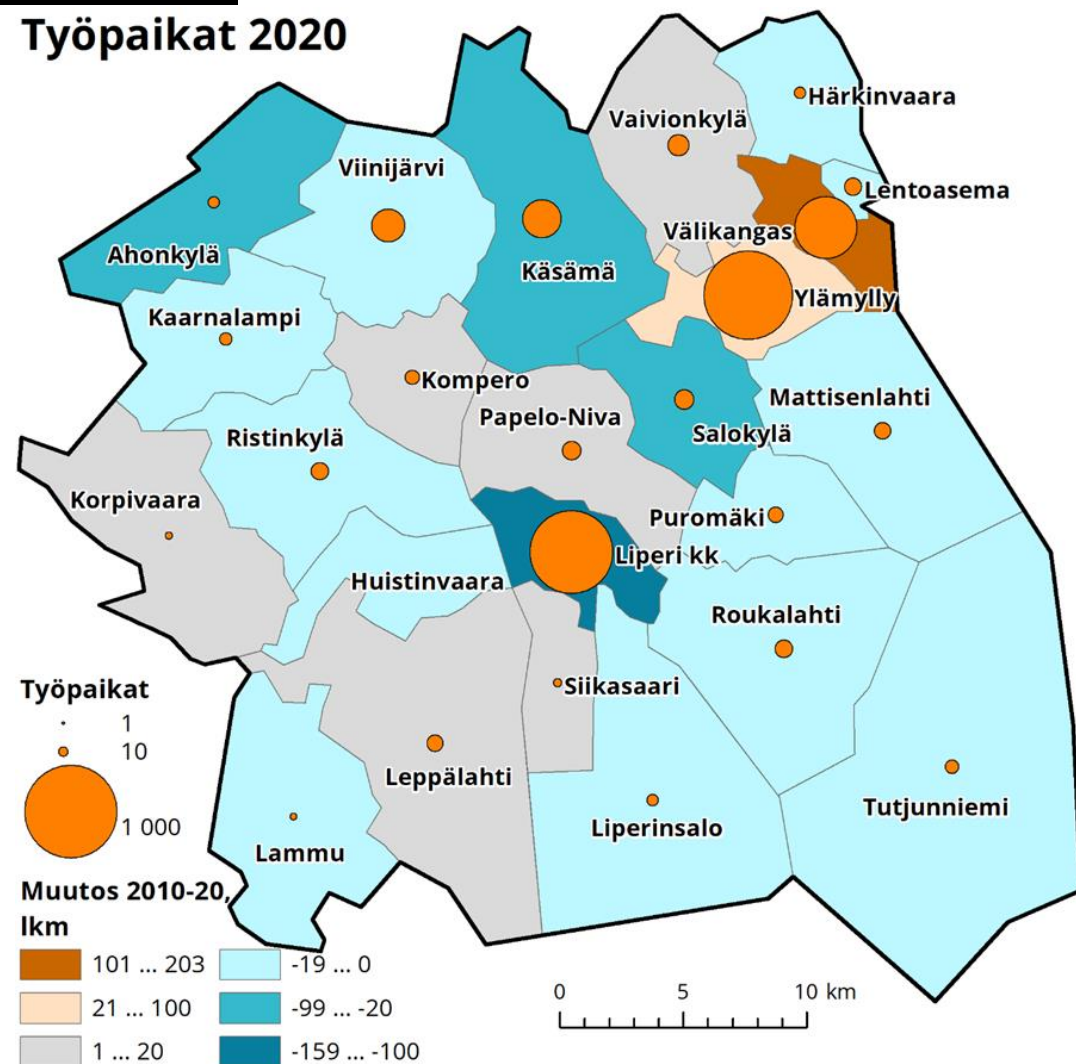
Muutokset 2000–2021

- Työpaikkojen määrä vähentyi 6 %:lla (-204 työpaikkaa).
- Eniten vähentyi yrittäjien määrä (-228), kuntasektorilta ja valtiolta vähentyi molemmista noin 60 työpaikkaa.
- Yksityisen sektorille tuli lisää 170 työpaikkaa.
- Kuntasektorin työpaikoissa naisia oli 81 %. Miehiä oli yksityisellä sektorilla 68 % ja yrittäjistä 78 %.

Työpaikkojen sijainti 2020 sekä muutos 2010–2020

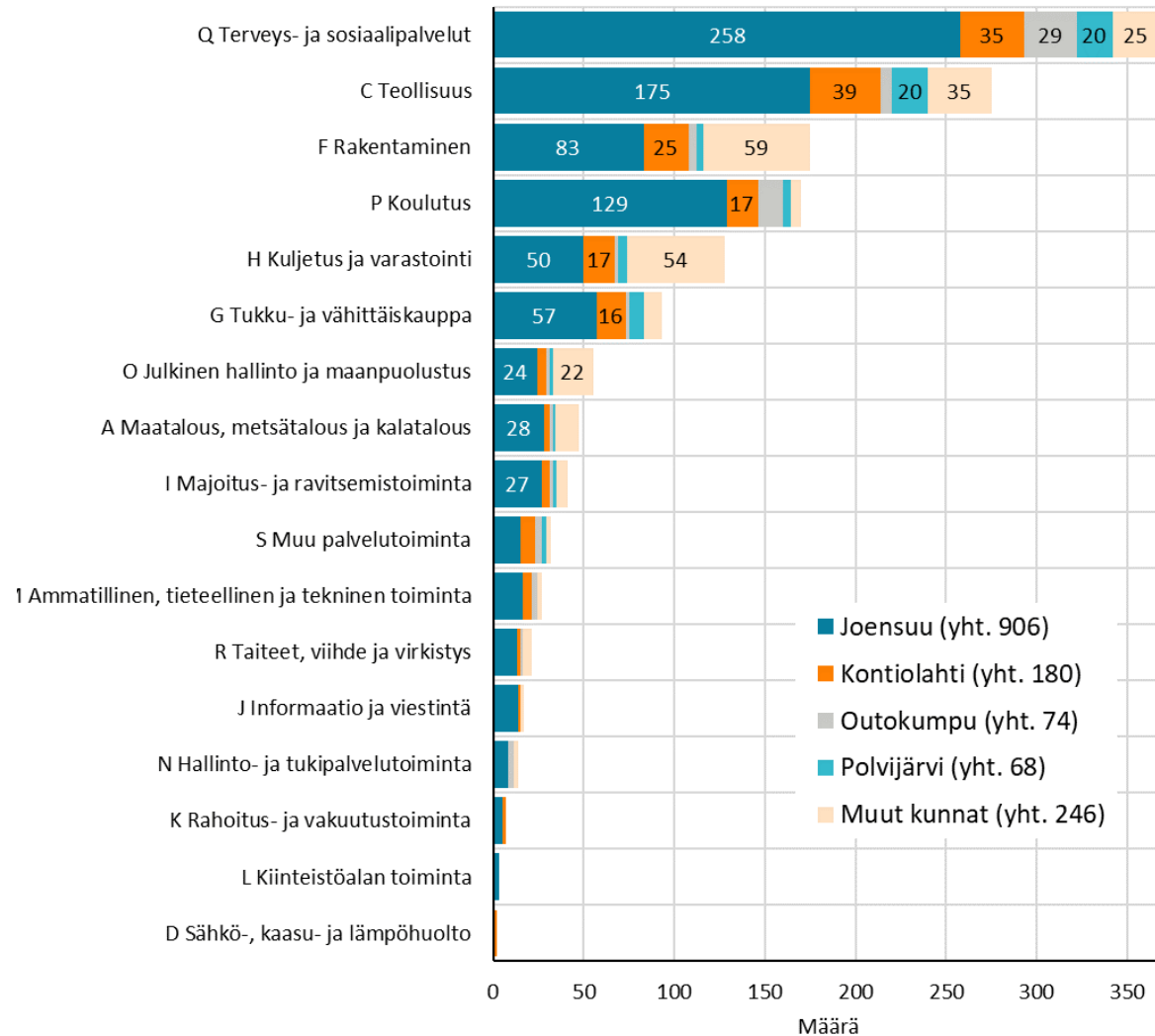
Työpaikat 2020

- Liperin kolmessa työpaikka-keskittymässä kirkonkylällä, Ylämyllyllä ja Välikankaalla sijaitsi 68 % kunnan 3 200 työpaikasta.
- Kunnan eri alueiden välillä työpaikkojen kehitys oli eriytynyttä. Työpaikka-keskittymistä työpaikkojen määrä vähentyi kirkonkylällä (–6 %) ja lisääntyi Ylämyllyllä (8 %) ja Välikankaalla (80 %).
- Kuudella alueella työpaikkojen määrä kasvoi hiukan ja 12 alueella vähentyi

Liperissä muista kunnista työssäkäyvät 2020

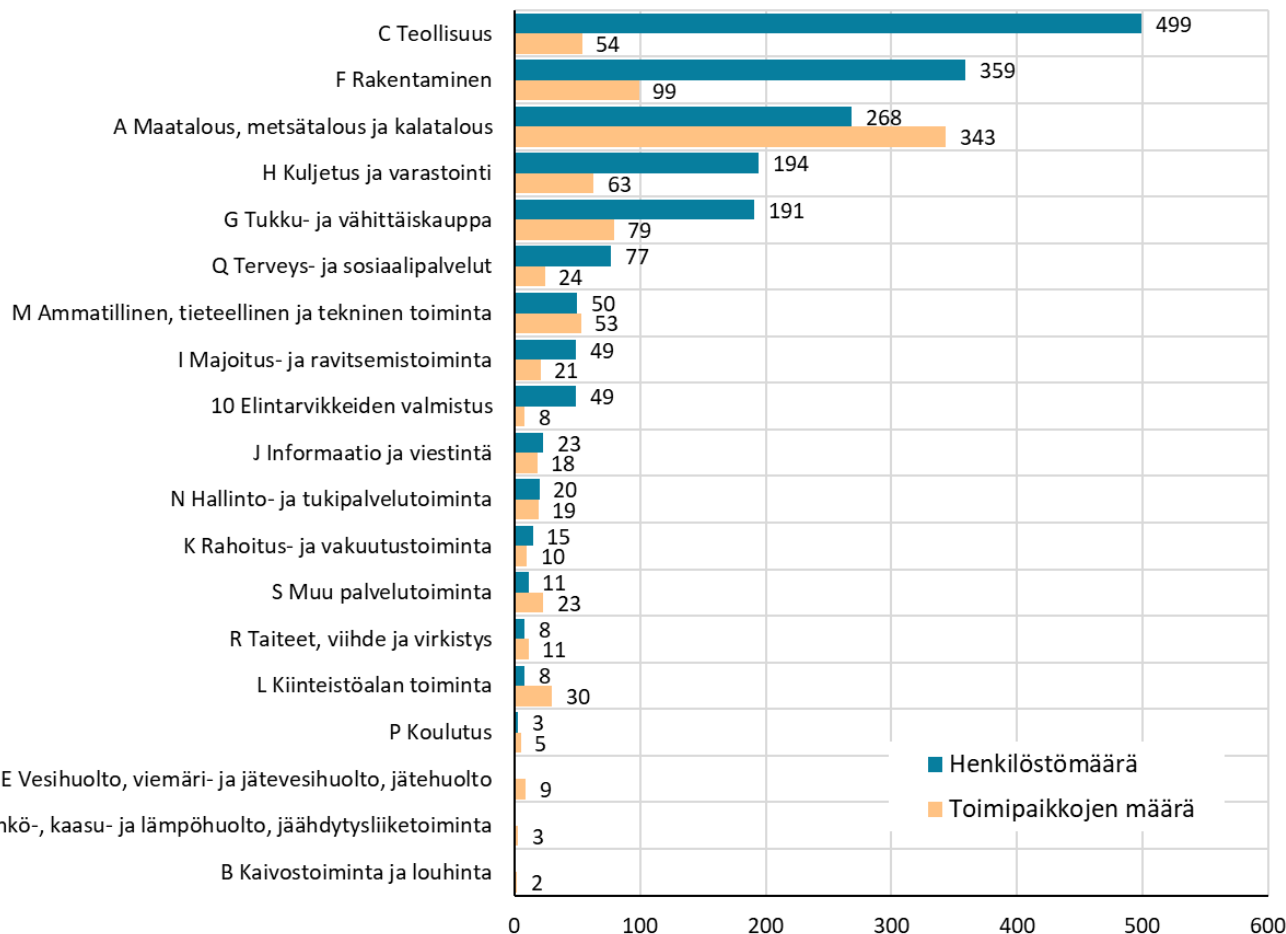
- Liperissä työssäkäyvistä 54 % oli liperiläisiä ja 46 % ulkopaikkakuntalaisia.
- Eniten Liperissä käytiin työssä Joensuusta.
- Lukumääräisesti eniten ulkopaikkakuntalaisia työskenteli sote-palveluissa (367), teollisuudessa (275), rakentamisessa (175) ja koulutuksessa (170).

Lähde: Tilastokeskus, Elinkeinorakenne ja työssäkäynti

Yritysten toimipaikat ja henkilöstö 2020

Yritysten toimipaikat ja niiden henkilöstömäärät

- Vuonna 2020 Liperissä oli 860 yritystä, joilla oli 866 toimipaikkaa.
- Eniten toimipaikkoja oli alkutuotannossa (343), rakentamisessa (99) ja tukku- ja vähittäiskaupassa (79).
- Eniten työllistivät teollisuus, rakentaminen, maa- ja metsätalous, kuljetus- ja varastointi sekä tukku- ja vähittäiskauppa.

Yritystoiminta Pohjois-Karjalassa

Yritystoiminta Pohjois-Karjalassa

Tärkeimmät tekijät yritysten sijoittumispäätösten taustalla:

- Yritys sijaitsee yrittäjän syntymäkotikunnassa (52 %)
- Paikkakunnan ympäristötekijät ja luonnonvarat vaikuttivat sijoittumispäätökseen (38 %)
- Yritys sijaitsee yrittäjän kasvukotikunnassa (29 %)

Yrittäjien kommentteja sijoittumispäätöksiin

- "Yrityksen perustamisvaiheessa asialla (yrityksen sijainti) ei ollut merkitystä tai se ei vaikuttanut yrityksen sijoittumispäätökseen. Tällä hetkellä asia on merkityksellinen. Yrityksen näkökulmasta on tärkeää, että se voi tarjota työpaikkoja paikkakunnan väestölle ja maksaa yhteisöveroja kotikuntaansa..."
- "Yrityksen sijaintipaikan valintaan ovat vaikuttaneet juuret sekä se, että yritystoiminnan alkuvaiheessa (sijainnin) merkitys oli keskeinen asiakaskunnan laajentumisen näkökulmasta. Toisaalta entisellä kotipaikkakunnalla oli helppo aloittaa yritystoiminta, koska asioiden hoito oli yksinkertaisempaa tutulla paikkakunnalla..."
- "(Sijainnilla) On merkitystä. Kunnan peruspalvelujen pitää toimia tai yritysten kehittämismahdollisuudet vaikeutuvat. Lupapalvelut ja niiden toimivuus on kriittinen osa-alue. Myös toimiva valokuituyhteys on erittäin tärkeä (...) yritystoiminnalle..."

Yrittäjien näkemyksiä kuntayhteistyöstä

- Yhteistyösuhde oman kotikunnan kanssa koetaan pääsääntöisesti toimivaksi – jotkut yrittäjät ovat kohdanneet lupaprosesseissa jäykkyyksiä
- Yhteistyö on saattanut olla toimivaa (mm. kunnan vastuuhenkilöiden hyvä ja nopea tavoitettavuus), mutta vuorovaikutus kotikunnan kanssa on kuitenkin jäänyt vähäiseksi
- Osa yrittäjistä koki, etteivät he olleet saaneet käyttöönsä riittävän asiantuntevaa neuvontaa oman yrityksensä kehitysvaiheissa
- Osa sotealan yrittäjistä koki, ettei heidän toimialansa yrityksiä kohdella tasavertaisesti teollisten yritysten rinnalla

Strategiset valinnat ja uudistuminen – kyselyn tuloksia

- Voimavarat kunnan elinvoiman kehittämisessä:
 - Hyvä tonttitarjonta
 - Vetovoimaiset asuinalueet
 - Ulkoilureitit ja lähivirkistysalueet
 - Kunnan sijainti
 - Yritystontit ja –toimitilat
 - Teollisuus
- Esteet kuntaorganisaation kehittämisessä ja uudistamisessa:
 - Henkilöstön rekrytointivaikeudet
 - Kuntatalouden pieni liikkumavara
 - Uudistamishakuisen kehittämiss politiikan vähäisyys
 - Yhteisen pitkänaikavälin näkemyksen puute

Tulevasta hankkeesta

- ALKUVOIMA on esiselvityshanke, jossa on tuotettu tietoa kunnille
- Väestömuutos on yhteinen nimittäjä Pohjois-Karjalan kunnille, mutta esiselvitys osoitti kuntien erilaisuuden ja erilaistumisen huomioimisen tärkeyden uudistumisessa

ESISELVITYKSEN JÄLKEEN TOTEUTTAVAN KEHITTÄMISHANKEEN TAVOITTEET JA TULOKSET

TAVOITE

- tukea uudistumista osana elinvoimapolitiikkaa
- vahvistaa palvelutuotannon ratkaisuja/prosesseja
- vahvistaa maaseutuyritysten muutoskyvykkyyttä
- vahvistaa kuntien välistä yhteistyötä

TULOKSET

- tuotetaan paikkaperustaisia ratkaisuja uudistumiselle
- resurssien ja toimijoiden roolin tunnistaminen ja kokoaminen
- arvoverkostonäkökulman syventäminen yritystoiminnan kehittämisessä
- onnistuneiden toimenpiteiden vakiinnuttaminen osaksi elinvoimapolitiikkaa

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Kysymyksiä & kommentteja

[Twitter SPATIA](#)

[UEF//CONNECT Alkuvoima](#)

UEF | SPATiA
ALUE- JA KUNTATUTKIMUSKESKUS

uef.fi

